

Sygn. akt I CZ 125/15

POSTANOWIENIE

Dnia 14 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie [...]o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 stycznia 2016 r.,

zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego

z dnia 17 września 2015 r.,

oddala zażalenie i pozostawia wnioski o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego do rozstrzygnięcia w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji.

UZASADNIENIE

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę [...] wniósł zażalenie na wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 17 września 2015 r. uchylający wyrok Sądu Okręgowego w R. z dnia 11 grudnia 2014 r. Orzeczenie zapadło na skutek apelacji wniesionej przez powódkę M. S. w sprawie o zapłatę kwoty 150.000 zł i ustalenie odpowiedzialności na przyszłość za skutki zakażenia jej wirusem HCV typu C, skierowanego ostatecznie przeciwko czterem pozwanym - Szpitalowi Wojewódzkiemu [...], w którym powódka leczyła się w 1994 r., 2000 i 2001 r., przeciwko Samodzielnemu Publicznemu Zespołowi Opieki Zdrowotnej [...], ponieważ powódka poddała się w Szpitalu Miejskim w R. operacji przepukliny w marcu 1998 r., przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Wojewodę [...], z uwagi na możliwą odpowiedzialność Skarbu Państwa w wypadku zakażenia powódki w kwietniu 1994 r. na Oddziale Ginekologii Szpitala Wojewódzkiego [...] i Gminie Miasta R., gdyż w lipcu 1989 r. na Oddziale Chirurgii Szpitala Miejskiego w R. zoperowano powódcę woreczek żółciowy. Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa, podnosząc m. in. zarzut przedawnienia roszczeń. Sąd Okręgowy przyjął, kierując się opinią biegłego lekarza, że najbardziej prawdopodobnym miejscem, w którym powódka uległa zakażeniu jest Wojewódzki Szpital [...], w którym powódka w 1994 r. przechodziła operację ginekologiczną, o czym świadczy podwyższenie enzymów wątrobowych notowane od 1995 r. i wykrywane w kolejnych latach od 1996 r. do 2006 r. W ocenie Sądu Okręgowego, powódka już w lutym 1995 r. mogła przypuszczać, że podwyższone enzymy wątrobowe są spowodowane zakażeniem wirusem HCV, co - zdaniem Sądu - była w stanie ustalić przy dołożeniu minimalnej staranności. Powództwo w niniejszej sprawie powódka wniosła 17 lat później, wobec czego Sąd Okręgowy oddalił je jako przedawnione na podstawie art. 442 § 1 zd. 2-gie k.c. obowiązującego w chwili powstania szkody. Rozpoznający apelację powódki skierowaną przeciwko orzeczeniu oddalającemu powództwo w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody [...], Sąd II instancji wskazał, że wyrok Sądu Okręgowego nie poddawał się kontroli, ponieważ nie zawierał podstawy prawnej, na jakiej oceniane było roszczenie, które powódka formułowała jako odszkodowawcze bądź jako powództwo o zadośćuczynienie, a ponadto domagała się ustalenia odpowiedzialności właściwego pozwanego na

przyszłość. Przede wszystkim jednak Sąd Apelacyjny uznał za zbyt daleko idący wniosek Sądu Okręgowego, że powódka, pozostająca pod kontrolą lekarską, powinna była z własnej inicjatywy przeprowadzić już w 1995 r. badania celem ustalenia, czy jest nosicielką wirusa HCV, mimo że lekarz nie skierował jej na takie badania. W rezultacie Sąd Apelacyjny uznał, iż zaniedbania służby zdrowia doprowadziły do rozwoju choroby, która ostatecznie zdiagnozowana została znacznie później, skoro powódka po raz pierwszy znalazła się na Oddziale Zakaźnym Szpitala [...] na obserwacji w kierunku przewlekłego zapalenia wątroby typu C dopiero w maju 2008 r. Z pozwem powódka wystąpiła 14 marca 2011 r., zatem hipotetycznie zakładając, że o zakażeniu wirusem HCV dowiedziała się w maju 2008 r., zachowałaby termin 3-letni, licząc od daty dowiedzenia się o szkodzie i przyjmując, że odpowiedzialność ponosi pozwany przez nią Szpital Wojewódzki [...]. Sąd Apelacyjny wytknął sprzeczności w opinii biegłego w zakresie ustalenia możliwej daty zakażenia. Ostatecznie stanął na stanowisku, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy skoro nie ustalił podstawy prawnej roszczenia, różnie oznaczanego przez powódkę, daty, w której powódka dowiedziała się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia i na tej podstawie nie rozważył odpowiedzialności za szkodę właściwego podmiotu z pośród wskazanych przez powódkę. W konsekwencji uchylił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.).

W zażaleniu pozwany Skarb Państwa zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez uchylenie wyroku Sądu Okręgowego z dnia 11 grudnia 2014 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania pomimo wystąpienia dostatecznych podstaw do wydania wyroku rozstrzygającego co do istoty sprawy i braku przesłanek do przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W konkluzji wniósł o uchylenie w całości wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 września 2015 r. i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na zażalenie pozwanego powódka wniosła o oddalenie zażalenie oraz zasądzenie na rzecz jej pełnomocnika z urzędu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu zażaleniowym, wywołanych wniesieniem przez pozwaną Skarb Państwa zażalenia na wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 17 września 2015 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 394¹ § 1¹ k.p.c., wprowadzony do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), umożliwił poddanie kontroli instancyjnej prawidłowości uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Charakter tego zażalenia Sąd Najwyższy poddał analizie m.in. w postanowieniach z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ.; z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ. Wskazał w nich, że rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Przedmiot badania dokonywanego na skutek zażalenia ogranicza zakres dopuszczalnych zarzutów i powoduje, że zażalenie powinno skupiać się na kwestionowaniu wystąpienia przesłanek stosowania art. 386 § 4 k.p.c. Prawidłowość stanowiska prawnego sądu drugiej instancji pozostaje poza zakresem kontroli zażaleniowej. Dokonywana kontrola powinna mieć charakter formalny, skupiający się na ustanowionych w art. 386 § 4 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w merytoryczne kompetencje sądu.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu przytoczył jako podstawę uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji art. 386 § 4 k.p.c., wskazując, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ oddalił powództwo z powodu przedawnienia, podczas gdy - w ocenie Sądu odwoławczego - przesłanki tego stanowiska były nieprawidłowe, a dotychczas ustalone okoliczności wskazują na to, że powództwo nie jest przedawnione. Ponadto nierozpoznanie istoty sprawy wynikało także

z niewyjaśnienia, jakiego roszczenia w istocie powódka dochodzi oraz usterek kluczowego w sprawie dowodu z opinii biegłego.

Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936/315; z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003/3/36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009/1-2/2, a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, Lex nr 1231340; z dnia 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12, Lex nr 1284698, z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, oraz z dnia 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12 - publ. <http://www.sn.pl>).

Nierozpoznanie merytoryczne roszczenia z powodu przyjęcia, że uległo ono przedawnieniu stanowi klasyczny przykład uwzględnienia materialnoprawnej przesłanki uniemożliwiającej dochodzenie roszczenia. Sąd odwoławczy zakwestionował przyjętą przez Sąd pierwszej instancji datę, od której Sąd Okręgowy liczył 3-letni okres przedawnienia i wskazał, że - w jego ocenie - do przedawnienia mogło nie dojść. Skarżący w zażaleniu kwestionuje merytoryczne przesłanki oceny Sądu Apelacyjnego, akcentując to, że wskazana przez Sąd możliwość nieprzedawnienia się roszczenia w stosunku do Szpitala Wojewódzkiego [...] nie jest podstawą uzasadniająca pogląd, że nie uległo też przedawnieniu roszczenie powódki względem pozwanego Skarbu Państwa, przeciwko któremu - jako jedynemu spośród czworga pozwanych - powódka skierowała apelację, a który został objęty powództwem znacznie później, na skutek wezwania do udziału w postępowaniu w 2014 r. Należy jednak mieć na względzie - na co zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny - że nie zostało ustalone kiedy powódka dowiedziała się o osobie obowiązanej do naprawienia szkody, Sąd Okręgowy zaś ustalił prawdopodobieństwo zakażenia w jednej z placówek, w

których leczyła się powódka, dopiero na podstawie opinii biegłego. Ponadto skarżący został pozwany z uwagi na to, że w okresie wskazanego przez biegłego, jako najbardziej prawdopodobne źródło zakażenia, pobytu powódki we wskazanym przez Sąd szpitalu (w którym zresztą powódka przebywała 3-krotnie w różnych latach), stanowił on jednostkę budżetową, za której działalność ponosi odpowiedzialność pozwany Skarb Państwa. Zmiany struktury służby zdrowia, które spowodowały, że Wojewódzki Szpital [...] zyskał odrębną podmiotowość zachowując jednak tożsamą nazwę, nie pozostają bez znaczenia, zważywszy że powódka wytoczyła powództwo samodzielnie i dopiero w toku postępowania uzyskała fachową pomoc prawną. Argumenty podnoszone przez skarżącego nie podważają więc zasadności oceny Sądu, że istota sprawy nie została rozpoznana.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., oddalił zażalenie.

Wobec niekończącego sprawy charakteru wydanego postanowienia orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego uwzględnia postanowienia art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 394¹ § 3 k.p.c.